

Scenariusz lekcji na podstawie tekstu literackiego

Autorka: Adrianna Komosa

Specjalność: nauczanie polonistyczne wśród cudzoziemców

Temat: Strach ma wielkie oczy – na podstawie fragmentu książki *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*.

Grupa docelowa: uczniowie w wieku 12-14 lat / poziom B1 i B2

Czas zajęć: 2 x 90 min.

Cele:

- zapoznanie ze współczesną literaturą dziecięcą i młodzieżową
- umiejętność czytania i słuchania ze zrozumieniem
- poszerzenie zasobu leksykalnego
- weryfikacja wiedzy gramatycznej, dotyczącej stopniowania przysłówków i przymiotników
- skonstruowanie wypowiedzi pisemnych i ustnych, w których należy wyrazić swoją opinię
- umiejętność korzystania ze źródeł dodatkowych
- łatwość odwoływania się do innych dziedzin m.in. kultury, sztuki

Metody nauczania: praca indywidualna (czytanie ze zrozumieniem, wykonywanie ćwiczeń pisemnych, tworzenie dłuższej formy wypowiedzi pisemnej, analiza materiałów dodatkowych), praca w grupie (wspólne korzystanie ze źródeł dodatkowych, dyskusja na zadany temat)

Materiały dodatkowe: kserokopie kart pracy, film (fragment wywiadu), reprodukcja obrazu, analiza *Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (załącznik).

I. Wprowadzenie do tematu zajęć

Nauczyciel wprowadza uczniów do tematu zajęć. Pytaniem wprowadzającym może być to, czy znają jakichś współczesnych twórców literatury dziecięcej i młodzieżowej oraz jaki typ literatury preferują. Nauczyciel informuje uczniów, że lekcja będzie bazowała na fragmencie książki Rafała Kosika *Felix, Net i Nika oraz*

Gang Niewidzialnych Ludzi. Krótkie przedstawianie sylwetki autora. Nauczyciel może nawiązać do tytułu pytając, co oznacza sformułowanie „strach ma wielkie oczy”.

RAFAŁ KOSIK

Urodził się w 1971 roku w Warszawie. Największą popularność zdobył dzięki cyklowi powieści science fiction dla młodzieży „Felix, Net i Nika”. Pisze powieści z pogranicza science fiction i horroru.

(Opracowano na podstawie: rafalkosik.com/o-autorze/)

II. KARTA PRACY

1. Praca z tekstem

Uczniowie czytają tekst. Nauczyciel pyta o odbiór tekstu przez uczniów, czy im się podobał, wymaga uzasadnienia swojej opinii.

Zadanie 1: Nauczyciel wskazuje uczniom, aby przy wykonywaniu zadania odwołali się do tekstu i udzielili odpowiedzi. Podkreśla, że więcej niż jedna odpowiedź może być poprawna.

Odpowiedzi:

Pytanie	Pytanie	Pytanie	Pytanie	Pytanie	Pytanie	Pytanie	Pytanie
1	2	3	4	5	6	7	8
c	b	a, c	b, c	a	b	c	a, b

Zadanie 2: Nauczyciel pyta uczniów o niezrozumiałe w tekście słowa, ponownie wskazuje, aby odwołać się do tekstu i połączyć podkreślone w tekście wyrażenia z ich słownikowymi definicjami.

Odpowiedzi:

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
2	7	9	11	1	4	8	10	3	5	12	6

Zadanie 3: Nauczyciel zachęca do dyskusji w grupach, na wskazane tematy. Po ok. 5-10 minutach może poprosić każdą grupę lub wskazać osoby, które udzielą odpowiedzi na poszczególne pytania.

Zadanie 4: Nauczyciel w nawiązaniu do pytania trzeciego, pyta uczniów, czy potrafią naukowo nazwać lęki, fobie. Wskazuje na definicję fobii. Uczniowie mają za zadanie dopasować nazwę fobii do źródła lęku. Nauczyciel nakłania do odwołania się do wiedzy ogólnej. Może przywołać przykładowe pochodzenie nazw podanych fobii.

Agorafobia – od agory, greckiego rynku, dużej, otwartej przestrzeni.

Arachnofobia – od mitu o Arachne, która była tkaczką oraz od grec. arachne – pająk

Awiator – od ang. aviator – lotnik

Odpowiedzi:

achluofobia	agorafobia	akrofobia	antropofobia	arachnofobia
<i>ciemność</i>	<i>otwarta przestrzeń</i>	<i>duża wysokość</i>	<i>ludzie</i>	<i>pająk</i>
awiatofobia	brontofobia	dentofobia	kynofobia	ofidiofobia
<i>lot samolotem</i>	<i>burza</i>	<i>dentysta</i>	<i>pies</i>	<i>wąż</i>

Zadanie 5: Nauczyciel dzieli uczniów na grupy, w których mają stworzyć definicję do związków frazeologicznych ze słowem *strach*, podanych w ćwiczeniu. Po ok. 5-10 minutach każda grupa czyta swoje odpowiedzi wraz z przykładami użycia danego związku.

Odpowiedzi:

napędzić stracha (strachu) – spowodować, że ktoś nagle poczuje strach

Przykładowe użycie: Wojtek napędził mi stracha, kiedy zadzwonił i powiedział, że miał wypadek.

najeść się strachu – przestraszyć się

Przykładowe użycie: Najadłam się strachu, idąc w nocy przez stary cmentarz.

umierać ze strachu – odczuwać lęk; bać się

Przykładowe użycie: Umierałam ze strachu, kiedy zgubiłam się na szkolnej wycieczce.

strachem podszyty – łatwo ulegający strachowi

Przykładowe użycie: Michał boi się nawet myszy, jest on strachem podszyty.

strach ma wielkie oczy – wyolbrzymianie niebezpieczeństwa

Przykładowe użycie: Przestraszyłam się, kiedy ktoś zapukał w nocy do drzwi, była to tylko moja siostra, która zapomniała kluczy, jak się okazało strach ma wielkie oczy.

wyglądać jak strach na wróble – nie dbać o siebie, odstraszać ludzi swoim wyglądem

Przykładowe użycie: Jan nosił brudne i dziurawe ubrania, wyglądał jak strach na wróble.

Zadanie 6: Uczniowie mają za zadanie podać jak najwięcej synonimicznych określeń do słowa *strach*. Nauczyciel zachęca uczniów, aby korzystali z pomocy słownika.

Odpowiedzi:

Strach – lęk, bojaźń, trwoga, przerażenie, cykor, straszycie, upiór, zjawa (na podstawie słownika PWN).

Zadanie 7: Nauczyciel zwraca uwagę na wyróżnione w tekście, kursywą, słowa (przymiotniki i przysłówki). Pyta uczniów na jakie pytania odpowiadają podane części mowy.

Odpowiedzi:

STOPIEŃ RÓWNY	STOPIEŃ WYŻSZY	STOPIEŃ NAJWYŻSZY	PRZYSŁÓWEK/ PRZYMIOTNIK
<i>późna</i>	późniejsza	najpóźniejsza	przymiotnik
późno	<i>później</i>	najpóźniej	przysłówek
<i>ciepło</i>	cieplej	najcieplej	przysłówek
mała	mniejsza	<i>najmniejsza</i>	przymiotnik
dalekie	dalsze	<i>najdalsze</i>	przymiotnik
<i>dziwnie</i>	dziwniej	najdziwniej	przysłówek
długą	<i>dłuższą</i>	najdłuższą	przymiotnik
<i>wolno</i>	wolniej	najwolniej	przysłówek
<i>straszne</i>	straszniejsze	najstraszniejsze	przymiotnik
<i>zakurzony</i>	bardziej zakurzony	najbardziej zakurzony	przymiotnik
<i>zagracony</i>	bardziej zagracony	najbardziej zagracony	przymiotnik
<i>normalnie</i>	normalniej	najnormalniej	przysłówek
<i>zimno</i>	zimniej	najzimniej	przysłówek

Zadanie 8: Nauczyciel może to zadanie potraktować jako pracę domową, w formie dłuższej wypowiedzi pisemnej. Przy ocenie powinien wziąć pod uwagę wykonanie zadania (treść, długość, formę, kompozycję), bogactwo językowe oraz poprawność językową.

2. Praca z materiałem audiowizualnym

Zadanie 9: Nauczyciel prezentuje uczniom materiał multimedialny – wywiad z autorem książki *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi* (www.youtube.com/watch?v=bbiLs3jIPys).

Odpowiedzi:

- a) Rafał Kosik napisał tę książkę dla swojego syna, ponieważ uważał, że nie ma zbyt wielu dobrych książek dla młodzieży.
- b) 13 (stan na 2019 rok: 15)
- c)

- traktuje poważnie czytelnika
- piszę dla młodzieży jakby pisał dla dorosłych
- odpowiedni dobór tematyki dla grupy młodzieży
- książki zawierają dużo humoru i zwrotów akcji

3. Praca z materiałem graficznym

Zadanie 10: Nauczyciel prezentuje pełną reprodukcję obrazu „Taniec Śmierci”. Uczniowie na kartach pracy mają jedynie centralną część malowidła.

Odpowiedzi:

DODATKOWE INFORMACJE (NA POSTAWIE:
WWW.BERNARDYNI.COM.PL/AKTUALNOSCI,179_TANIEC_SMIERCI_HISTORIA_OBRAZU.HTM
 L):

Obraz znajduje się w kościele OO. Bernardynów w Krakowie, w kaplicy św. Anny, przedstawia on „Taniec śmierci”. W prostokącie, wykreślonym w środku obrazu, na tle dalekiego krajobrazu, widzimy koło taneczne kobiet z różnych stanów, od cesarzowej po chłopkę, trzymające za ręce kościotrupy. W górnym, lewym rogu prostokąta w tym samym krajobrazie, dwie klęczące niewieście postacie adorują Ukrzyżowanego. W prawym rogu, z Chrystusem i Bogiem Ojcem w środku – to niebo lub Sąd Ostateczny. Róg dolny po lewej stronie zajmują figury pierwszych rodziców, prawy zaś piekło zobrazowane w postaci paszczy Lewiatana pochłaniającego potępionych. Między tymi dwoma scenami, dwóch grajków przygrywa do tańca; jeden na skrzypcach, drugi na klawikordzie czy organach. Obok nich stoją kościotrupy trzymając nuty.

Ten prostokątny obraz, składający się z sześciu motywów tematycznych połączonych wspólnym krajobrazem, ujęty jest w ramę złożoną z czternastu medalionów z postaciami męskich przedstawicieli różnych stanów, prowadzonych w tan przez szkielety. W środku tego obramowania, u góry widzimy klepsydrę i zegar stojące na czasce, u dołu misę, kropidło oraz czaszkę i płonącą lampę.

Pod medalionami umieszczone są czterowiersze, niektóre z nich niepozbawione są swoistego humoru, miejscami w tonie satyr.

a) W centralnym punkcie obrazu widać kobiety, które tańczą w kręgu z kościotrupami. Ubiór kobiet świadczy o tym, że pochodzą one z różnych warstw społecznych. W lewym, górnym rogu dwie kobiety klęczą przed Chrystusem na krzyżu. W lewym, dolnym rogu przedstawieni są Adam i Ewa. Jasny punkt w prawym górnym rogu symbolizuje niebo, a czerwone zabarwienie w prawym dolnym rogu piekło. Na środku, poniżej głównej sceny przedstawieni

są muzycy, grający między innymi na skrzypcach i organach. Obok nich można zauważyć, kościotrupy, które trzymają muzykom nuty.

b) Szkielet jest symbolem śmierci. Jej przedstawienie na obrazie ma przestrzegać przed tym śmierć przychodzi nagle i niespodziewanie oraz przypominać o tym, że cały czas jest blisko nas.

c) —

Zadanie 11: Zadanie może być formą pracy domowej. Nauczyciel zachęca uczniów do skorzystania z różnych źródeł wiedzy.

DANSE MACABRE (TANIEC ŚMIERCI)

typ przedstawiania ikonograficznego lub literackiego, ukazującego reprezentantów różnych stanów społecznych tańczących ze szkieletami symbolizującymi śmierć. Najstarsze wyobrażenia tańca śmierci pochodzą z XV wieku. Przedstawiciele stanu (od papieża i cesarza po żebraków) ukazywano zwykle w korowodzie, a postać śmierci – grającą na instrumencie muzycznym (np. na dudach). Często dołączano wizerunek duchownego wygłaszającego kazanie. Motyw wykorzystano m.in. w XV-wiecznej *Rozmowie mistrza Polikarpa ze śmiercią*, a także *Uwagach śmierci niechybnej* J. Baki i *Żywych kamieniach* W. Berenta. (Opracowano na podstawie: *Słowniki tematyczne 1. Język polski. Nauka o literaturze*. Warszawa 2011. PWN).

DODATKOWE MATERIAŁY:

ANALIZA ROZMOWY MISTRZA POLIKARPA ZE ŚMIERCIĄ (FRAGMENT Z DZIEJÓW LITERATURY POLSKIEJ JULIANA KRZYŻANOWSKIEGO)

III. Zakończenie

Nauczyciel wraz ze studentami podsumowuje zdobytą wiedzę i umiejętności podczas zajęć. Zachęca do lektury polskich powieści młodzieżowych. W ramach aktywności pozalekcyjnej może polecić przeczytanie całości książki lub serii „Felix Net i Nika” oraz obejrzenie filmu „Felix, Net i Nika oraz teoretycznie możliwa katastrofa” (2012), który powstał na podstawie drugiego tomu cyklu

Strach ma wielkie oczy

Zestaw ćwiczeń językowych przygotowanych na podstawie fragmentów książki Rafała Kosika *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*.

Na strychu było... jakoś inaczej niż zwykle. Wzdrygnęła się z zimna i naciągnęła sweter na dłoń. Była już przecież *późna* jesień. Chwilę *później*, już przeglądając szafę przypomniawszy sobie, że gdy szła do szkoły było dosyć *ciepło*. Wzruszyła ramionami i wyciągnęła ręcznik oraz dwie książki. Trzecia, *najmniejsza*, gdzieś się zawieruszyła i dziewczyna musiała uklęknąć, by zajrzeć w *najdalsze* zakamarki. Chciała już stąd wyjść – czuła się *dziwnie*, jakby ktoś ją obserwował. Wreszcie znalazła książkę wetkniętą w sam koniec dolnej półki.

Gdy zeszła z drewnianych schodków, pewien szczegół przykuł jej uwagę – szkielet stał w innym miejscu... Potem zauważyła coś, co sprawiło, że serce na moment przestało jej bić. Szkielet stał sam, bez pomocy stojaka. (...) Stała oniemiała *dłuższą* chwilę, gdy nagle szkielet *wolno* uniósł rękę i wykonał gruchoczący krok w jej kierunku. Upuściła książki, wrzasnęła i rzuciła się w kierunku wyjścia. (...)

— Dlaczego tak biegłaś? — zapytał Felix.

— To było *straszne*! — wykrztusiła. — Ten szkielet na strychu...

Felix spojrział na nią spod przymrużonych powiek.

— Wyciągnął rękę i zrobił dwa kroki — powiedziała dziewczyna, naśladując ten ruch. Popatrzyła na chłopców i opadły jej ramiona. — Wy mi nie wierzycie...

— Chodźmy na górę, zobaczymy — zaproponował Felix. (...)

Pchnęli drzwi i ramię przy ramieniu weszli do środka. Felix wymacał kontakt i zapalił światło. *Zakurzony* i *zagracony* strych wyglądał *normalnie*, ale to wcale ich nie uspokoiło.

— *Zimno* jakoś... — powiedział Net, zapinając się pod szyję.

Z ust leciała im para. (...)

— Bolesław Łysy stoi tam, gdzie go zostawiliśmy na początku roku szkolnego — powiedział Net, wskazując ręką w głąb strychu.

Wszyscy spojrzeli we wskazanym kierunku. Ręka Neta zaczęła drżeć. W półmroku, w miejscu, gdzie dwie minuty temu był szkielet, teraz stał pusty stojak. (...) Szkielet stał o własnych siłach w cieniu za ostatnim okienkiem. Niedaleko drzwi prowadzących do ich kwatery. Trójka przyjaciół stała skamieniała, patrząc to na niego, to na drzwi.

Źródło: Rafał Kosik: *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*. Warszawa 2007, s. 92-97.

I. Proszę odpowiedzieć na pytania dotyczące tekstu. Możliwa jest więcej niż jedna poprawna odpowiedź.

1. Gdzie dzieje się akcja opowiadania?

- a) W klasie
- b) W piwnicy
- c) W szkole
- d) W domu dziewczyny

2. Jak mają na imię bohaterowie?

- a) Felek, Nel, Nika
- b) Nika, Felix, Net
- c) Felix, Nel, Nika
- d) Net, Nina, Felek

3. Kim są bohaterowie tekstu?

- a) Przyjaciółmi
- b) Złodziejami
- c) Uczniami
- d) Rodzeństwem

4. Co odczuwali bohaterowie na strychu?

- a) Zadowolenie
- b) Przeróżenie
- c) Chłód
- d) Ciepło

5. Co wystraszyło dziewczynę?

- a) Kościotrup
- b) Strach na wróble
- c) Manekin
- d) Kolega

6. Czego szukała dziewczyna na strychu?

- a) Zeszytu
- b) Książki
- c) Ręcznika
- d) Szkieletu

7. Jak uczniowie nazywali szkielet?

- a) Bolesław Śmiały
- b) Bolesław Łaskawy
- c) Bolesław Łysy
- d) Bolko Łysawy

8. Dlaczego bohaterowie byli przestraszeni?

- a) Ponieważ szkielet się poruszył
- b) Ponieważ szkielet utrzymywał się w pionie
- c) Ponieważ szkielet zaczął się rozpadać
- d) Ponieważ szkielet zniknął

II. W tekście podkreślono trudniejsze słowa, połącz je w pary z ich definicjami (wg Słownika języka polskiego PWN).

- a) wzdrygnąć się
- b) zawieruszyć się
- c) przykuć czyjąś uwagę
- d) szkielet
- e) oniemiały
- f) gruchoczący
- g) rzucić się
- h) wykrztusić
- i) przymrużone
- j) wymacać
- k) skamieniały
- l) kwatera

- 1) taki, który z wrażenia nie może wypowiedzieć słowa
- 2) drgnąć gwałtownie wskutek doznania niemiłego uczucia
- 3) niezupełnie zamknięte powieki
- 4) taki, który wydaje przerywany, głuchy odgłos
- 5) wyszukać kogoś lub coś za pomocą dotyku
- 6) pomieszczenie zajęte na pobyt czasowy
- 7) zostać zgubionym (nie pamiętać miejsca, w którym zostawiło się rzecz)
- 8) wykonać gwałtowne ruchy
- 9) zwrócić czyjeś zainteresowanie na coś lub kogoś
- 10) wypowiedzieć coś z trudem, z wewnętrznymi oporami
- 11) twarda konstrukcja stanowiąca część organizmu ludzkiego lub zwierzęcego
- 12) taki, który znieruchomiał pod wpływem jakiegoś gwałtownego przeżycia lub uczucia

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l

III. Odpowiedzcie w parach na pytania.

Jak myślisz dlaczego, ludzie odczuwają strach?

Czego się boisz, dlaczego?

Czy uważasz, że strach jest irracjonalny? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Co zrobiłbyś w sytuacji bohaterów?

IV. Poniżej znajduje się kilka określeń najpopularniejszych fobii, dobierz do nich przyczynę strachu i podaj ich definicję według wzoru.

Fobia – chorobliwy lęk przed jakimiś przedmiotami lub sytuacjami.

Achluofobia to strach przed ciemnością.

1. Achluofobia to strach przed
2. Agorafobia to strach przed
3. Akrofobia to strach przed
4. Antropofobia to strach przed
5. Arachnofobia to strach przed
6. Awiatofobia to strach przed

7. Brontofobia to strach przed
8. Dentofobia to strach przed
9. Kynofobia to strach przed
10. Ofidiofobia to strach przed

dentysta, lot samolotem, ciemność, pies, burza, duża wysokość, ludzie, otwarta przestrzeń, pająk, wąż

V. Przeczytajcie poniższe związki frazeologiczne i stwórzcie ich definicje oraz podajcie przykłady ich użycia.

napędzić strachu (stracha)

najeść się strachu

umierać ze strachu

strachem podszyty

strach ma wielkie oczy

wyglądać jak strach na wróble

VI. Podaj jak najwięcej synonimów słowa *strach* (w razie potrzeby skorzystaj ze słownika).

Strach –

.....

VII. W tekście, za pomocą kursywy, wyróżniono przysłowki i przymiotniki, wpisz je do tabeli w odpowiednim miejscu i uzupełnij ich pozostałe formy. Wskaż do jakiej części mowy należy dany wyraz.

STOPIEŃ RÓWNY	STOPIEŃ WYŻSZY	STOPIEŃ NAJWYŻSZY	PRZYSŁÓWEK/ PRZYMIOTNIK
<i>późna</i>	późniejsza	najpóźniejsza	przymiotnik
późno	<i>później</i>	najpóźniej	przysłówek

VIII. Wybierz jeden z poniższych tematów i napisz (200 słów):

- a) dalszą część historii przyjaciół.
- b) jak można pokonać fobię.
- c) Opowiadanie pod tytułem *To był dzień, kiedy bardzo się bałam / bałem*

IX. Obejrzyj wypowiedź Rafała Kosika, autora książki *Felix, Net i Nika* oraz *Gang Niewidzialnych Ludzi* i odpowiedz na poniższe pytania.

www.youtube.com/watch?v=bbiLs3jIPys

- a) Dlaczego Rafał Kosik zdecydował się napisać książkę dla młodzieży?
 - b) Z ilu tomów aktualnie składa się seria Felix, Net i Nika?
 - c) Co według autora wpłynęło na popularność jego książek? (Podaj min. 4 powody)
-

„Taniec Śmierci”

w kościele OO. Bernardynów w Krakowie (aut. nieznanym); druga połowa XVII w.



Roznych Stanów piękne
grono
Gęstą Śmiercią
przepleciono

Źródło: www.bernardyni.com.pl/Aktualnosci,179_taniec_smierci_historia_obrazu.html

X. Spójrz na ilustrację i odpowiedz na pytania.

- Co przedstawia ten obraz? Opisz krótko.
- Przeczytaj podany w ramce fragment tekstu. Jaką rolę na obrazie odgrywa szkielet?
- Jakie emocje wzbudza w tobie ten obraz?

XI. Sprawdź, w dostępnych ci źródłach, co oznacza sformułowanie *danse macabre*. Wytłumacz krótko znaczenie tego motywu.